

Klassisk søndag

Ståle Wilshåland swi@dagbladet.no

Krevende og iørefallende

CD: REINHARD GOEBEL og **MUSICA ANTIQUA KÖLN**s utgivelse med Heinrich Bibers samling av partitaer, under det fulle navn av «Harmonia Artificiosa-ariosa: diversi mode accordata», er vanskelig tilgjengelig på en helt spesiell måte. På egne vegne er samlingen både spesiell og iørefallende.

Men tendensen til at barokkmusikken har vokst seg stor, til dels kjempstor, som vår tids bakgrunnsmusikk, stiller seg mellom musikken og oss. Ta et hvilket som helst av de mer «seriøse» snakkeprogrammene på radio, så er det gjerne barokkmusikk som snurrer på plate-spilleren for å skape de obligatoriske hvilekjørene mellom innslagene. Musikkinnslagene samler seg i en iørefallende, men vagt definert kategori «barokk»: klangskjønt og motstandsløst, livlig eller klagende, det spiller ingen rolle, den glir ned og bidrar til at programmet skli videre.

Skal man bryte ut av lytte-mønsteret, må man virkelig gjøre

en anstrengelse. Da er denne Biber-utgivelsen verd innsatsen.

Begynn med å lytte til klangen. Den er spesiell, til tider sær og bisarr på en diskre måte, om den fungerer aldri så godt. Det skyldes at Biber stemmer om strykeinstrumentene fra verk til verk. Denne såkalte *scordatura* gir hvert nummer en distinkt og særegen klangprofil som fascinerer. Det er som om Biber kaster inn et ukjent element midt i de fortrolige harmoniene, noe gåtefullt som drar oppmerksomheten til seg.

Mange vil ha møtt fenomenet hos Biber før, i de berømte *Mysterie-sonatene*. Det fungerer ikke dårligere her, der Biber med barokkens blikk for effekter, streifer borti en mystisk dimensjon i musikken som presenterer seg med bortvendt blikk.

Trangen etter å følge opp det mysteriøse blir en uatskillelig del av opplevelsen av Biber. Og den holdes ved like ved at det er ikke noe «bak» musikken, alt ligger i klangflaten.

Med denne opplevelsen av

motstand kan man så gi seg hen, til musikk som heller ikke skuffer våre ønsker om velklang. For Biber går seg aldri vill i klisjeene og komponerer på en måte som tåler gjentatt lytting.

På en annen bane har vi så musikk som forutsetter gjentatt lytting, musikk der du ikke har en sjanse om du ikke er villig til å dvele, lenge. Det er i og for seg helt uproblematisk for meg, om jeg bare når punktet hvor musikken åpner seg, slipper taket og overskrider sine egne, tekniske barrierer.

Fiolinisten **LARS ERIK TER JUNG**s «Twitter Machine» stiller problemet på spissen. Umiddebart fascinerer klangen, og den aldeles glimrende utøvelsen.

Komponistene for sin del – Mark Adderley, Henrik Hellstenius, Eivind Buene, Knut Vaage og Eliza Weizenbaum – har et til dels suverent grep om klangen av fiolin og gitar. Det spontant tilfredsstillende ved dette dras imidlertid inn i et komplekst spill med strukturer, som krever

Reinhard Goebel/
Musica Antiqua Köln

Heinrich Biber «Harmonia artificiosa-ariosa» Archiv

Velklang med en mystisk dimensjon.

overvinnelse. De mest fascinerende komposisjonene på plata, signert Hellestenius og Buene, makter å presse forløpet ut over den interne materialbeherskelsen. Du fornemmer en uttrykksvilje, men det er påfallende hvor godt Buenes konsentrasjon av musikken til under fire minutter gjør for helheten. Kan ikke noen gi Hellstenius et oppdrag om å komponere mu-

Lars-Erik ter Jung,
fiolin/Thomas
Kjelstad, klaver

«Twitter Machine» Fabra

Overarbeidet musikk, med befriende glimt innimellom.

sikk, med forbud om å overskride fem minutters varighet?

I denne sammenheng blir det vederkvegende med Eliza Weizenbaums verker, som avslutter plata. Teknisk enkle tonenganger gir seg hen til en særskjønnhet, som blir hengende, bare noen få minutter hver gang og lokke til fornyet bekjentskap.

Det er sjelden kost, som i hvert fall jeg gjerne låner øre til.

NRK

Kultur

01.12.2010

Innfrir til de grader

Fem norske komponister har forsynt plata med svært spenstig musikalsk stoff, og duoen innfrir dessuten til de grader med sitt spill, mener vår anmelder Nina Krohn.

Publisert 18.03.2004 11:22. Oppdatert 18.03.2004 11:44.

Av: Nina Krohn /Synne Hedlo Ja, her for eksempel hører du hvor briljant det går for seg når den varme, rene gitartonen til Thomas Kjekstad omringes av de glinsende buestrøkene til Lars-Erik ter Jung. Dette er platas tittelkomposisjon "Twitter Machine" av Mark Adderly. Spenstig, humørfyllt, litt kantete og passe lekent. Inspirert av et kubistisk maleri av Paul Klee kalt "Twittering Machine".

Medrivende

Det blir mer ekspressivt, farligere i Henrik Hellstenius' "Between Two" hvor stemmekontrastene er tydelige. Om ikke låta har direkte hit-potensiale, er den medrivende ved gjentatt lytting, når man gjenkjenner tøffe melodibrokker og stilige sprang.

Knut Vaages "A Small Devil Tries to Make Order Out of the Air" er det mest diffuse stykket, men det lover jo forsåvidt tittelen også.

Eivind Buene har forsynt Twitter Machine med samtidsbluesen "Delta Ground Duo", hvor gitaren er hovedpersonen. Og hør hvordan bluesens musikalske klisjéer vriss inn i noe mer komplekse fine greier.

Kvitremaskin

Til slutt under pseudonymet Eliza Weizenbaum, har 29-åringen Lars Petter Hagen tilført plata et skikkelig befriende ironisk skritt. Under titlene "Found Objekt I" og "Found Objekt II" går han fra kinesiskinspirert skjønnfele til tysk TV-serie-musikk. "Comic relief" kaller man slikt i Shakespeares tragedier. Kvitre-maskin med selvironi kaller jeg det og gir de sju gutta bak Twitter Machine det tallet på terningen som du kan åpne med i Ludo.

Kulturnytt, NRK P2, 18. mars 2004

Opphavsrett NRK © 2010

Musikk Anmeldelse

Den uutgrunnelige melankolien

Twitter Machine henleder lytterens oppmerksomhet henimot dramaet mellom den *selvfølgelige misantropien* og den *uutgrunnelige melankolien*.

SAMTIDSMUSIKK

Twitter Machine

LARS-ERIK TER JUNG (FIOLIN)
& THOMAS KJEKSTAD (KLASSISK GITAR)
Musikk av M. Adderley, H. Hellstenius, E. Buene,
K. Vaage og L. Weizenbaum (pseud. L.P. Hagen)
Fabra

Den sinnsstemning man først og fremst hen-settes i når man konfronteres med klangen av den klassiske gitaren, er den *uutgrunnelige melankolien* sin emosjon. Denne emosjonen er kveilet rundt og infisert i samtlige seks nylonstrenger, og når gitaristen (Thomas Kjekstad), med fintfølede fingertupper, plukker strengene og aksentuerer tonene med sine bufilede negler, da forløses den *uutgrunnelige melankolien*, og Spanias edle verdensinstrument genererer uutgrunnelig-het i lytterens horisont; «oh my guitar is my sweetheart/as faithful as can be» heter det i et ikke ukjent gitardikt.

Fiolinen derimot, den tonen, den følelsen dette halvgrulle instrumentet knyttes til, er ikke den uutgrunnelige melankolien, men den *selvfølgelige misantropiens* emosjon. Når fiolinisten (Lars-Erik ter Jung) setter buen mot strengen og fremkaller den ugne lyden i det instrumentet som for øvrig Arve Tellefsen (visstnok) trakterer, sendes tankene henimot elendigheten og menneskehatet, fiolinen er og blir det gnissende helvetet på jord.

Den borgerlige fiolinen villeder oss, undertrykker oss, noen ganger passivt, andre ganger aktivt. På Barratt Dues Musikkinsti-tutt blir fiolinen for eksempel brukt aktivt som instrument for hjernevasking, som et nymotens lobotomiserende våpen mot den frie musikalske utfoldelse. På slike institusjoner benyttes fiolinen til å skape vidunder-barn for Dan Børge Akerøys talentiader; man tvinger musikalske ungjenter gjennom et fascistisk utdanningsystem som produserer russisk filolinkonsertspillende anoreksiaofre på løpende bånd. Der har du det torturappa-ratet som kalles *fiolinen*, og der alle gitarister er solide amatører i sjelen, og dermed den uutgrunnelige melankolien apostler, er fiolinister alltid profesjonelle i sjelen, og derfor den *selvfølgelige misantropiens* apostler.

På cd-en *Twitter Machine* fremfører Jung/Kjekstad fem norske, relativt unge, komponisters tolkninger av møtet mellom den uutgrunnelige melankolien og den *selvfølgelige misantropien*. Her får lytteren altså anledning til å mikse to sinnsstemninger som vanligvis ikke opptrer sammen, og i alle tilfeller, i alle komposisjonene, sørges det for at den uutgrunnelige melankolien seirer over misantropien; dette blir tydeliggjort ved nydelig samspill mellom Jung og Kjekstad.

Samtlige komponister har maktet (noe som er svært svært sjelden) å levere engasje-

Helvetet: Når Lars-Erik ter Jung setter buen mot strengen sendes tankene henimot elendigheten og menneskehatet, fiolinen er og blir det gnissende helvetet på jord.

rende og innholdsrike bidrag til repertoaret, og rekkefølgen (det begynner med Adderley og slutter med Weizenbaum) synes mer eller mindre perfekt. Blant verkene vil jeg særlig trekke frem Eivind Buenes Tor Ulven-inspi-rerte «Delta Ground Zero» som anti-tolvtak-ter seg gjennom bluesens ruin (noe for Blue-sasylet på P2?). Og når stykket toner ut etter bare skarve fem minutter, surrer tonediktet rundt i hodet og man henledes til den (moralisk holdbare) konklusjon at den uut-grunnelige melankolien er overlegen den *selvfølgelige misantropien*.

Henrik Hellstenius' «Between Two» har også dette uutgrunnelige over seg, og selv om den *selvfølgelige misantropien* her er mer truende, noe som også, på forskjellig vis, kjennetegner Vaage og Adderleys styk-ker, øker bare spenningen ved helheten.

Ingen av komposisjonene makter å ideali-sere den uutgrunnelige melankolien sin rele-vans som Liza Weizenbaum gjør i «In memory of: (subject)», et verk delt opp i fem satser. Sats for sats trekker Weizenbaum og Jung/Kjekstad oss inn i den uutgrunnelige melankolien sin fortrefelighet, og når det hele toner ut i et opptak av kjenningmelodien fra «Barna i Uhlenbusch» – det barne-tv-pro-gram som særlig for min egen generasjon representerer nostalgi i klare forstand, og dermed for alltid symboliserer den uutgrun-nelige melankoli – da er ingen øyne tørre.

Twitter Machine er en vidunderlig utgi-velse som makter å henlede lytterens opp-merksomhet henimot dramaet mellom den *selvfølgelige misantropien* og den uutgrun-nelige melankolien. Sistnevnte lenge leve!

Jon Øystein Flink

Lekne strenger

LARS-ERIK TER JUNG / THOMAS KJEKSTAD: «Twitter Machine», Fabra records FBRC01 (2004) Spilletid: 51:35

TROND ERIKSON trond.erikson@smaalenene.no 69 81 61 82

Publisert 21.06.2004 kl 08:00 Oppdatert 20.07.2004 kl 15:20

Fiolinisten ter Jung og gitaristen Kjekstad får virkelig lekt seg på denne spennende plata med norsk samtidsmusikk.

Det hele åpner med Mark Adderleys (1960) «Twitter Machine», inspirert av maleriet «Twittering Machine» fra 1922 av Paul Klee . Et kunstverk både komponist og de to dyktige musikerne til fulle kan være kjent av. Verket er fullt av liv, humoristiske tildragelser og spennende klanglegging.

Henrik Hellestenius (1963) «Between two» er av det mer alvorlige slaget og man blir spesielt fasinert av duoenes evne til å omstille seg i et verk komponisten virkelig setter skyhøye krav til utøverne, både teknisk og melodisk.

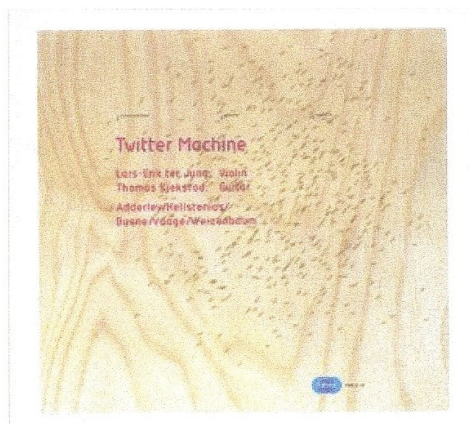
Eivind Buenes (1973) «Delta ground duo» er noe så uvanlig som en slags blues for gitar og fiolin. Et verk som pirrer øregangen og tidvis truer med å la godfoten få utløp for innestengte følelser.

Knut Vaages (1961) «A small devil tries to make order out of the air» er forholdsvis vanskelig å få tak på, men i den abstrakte og spennende musikk-verdenen er «djevel-musikken» til Vaage både overraskende og spennende.

Bak det tyske navnet Eliza Weizenbaum skjuler det seg en 29 år gammel nordmann, nåværende leder av «Ny Musikk» Lars Petter Hagen. Her bringes virkelig kontrastene inn i stua. Fra frie moderne rytmer og klanger, via tysk filmserie-musikk til kinesisk-inspirerte klanger. Det hele utført på en meget raffinert måte.

Varme, kulde, melankoli, lys, mørke, samt en god dose humor preger en spesiell plate som er verd mer enn én gjennomlytting.

Samtlige verk er tilegnet ter Jung og Kjekstad.

*Innholdet i utskriften er vernet etter åndsverklovens regler.
Utskriften er kun til privat bruk og kan ikke benyttes på annen måte.
Kopiering eller spredning av innholdet krever avtale med rettighetshaver eller Kopinor.*